

LATVIJAS LAUKU
KONSULTĀCIJU UN
IZGLĪTĪBAS CENTRS

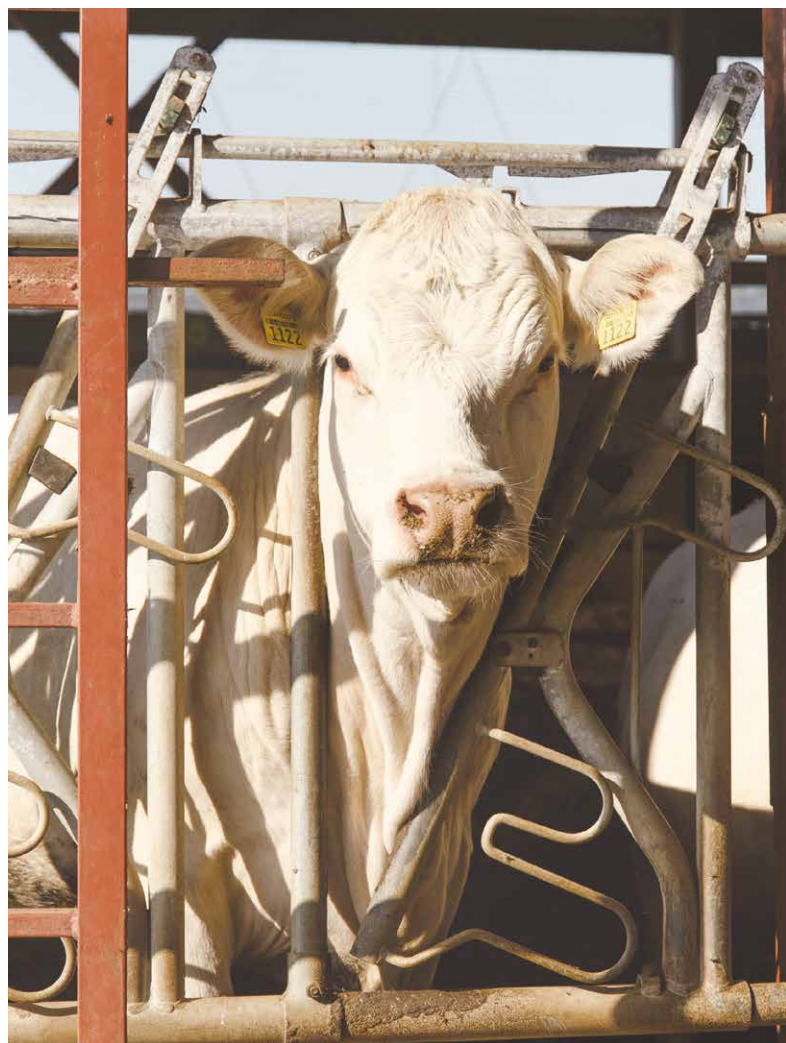
LIELLOPU NOBAROŠANAS PAMATS

Gaļas liellopu saimniecībās, kas nodarbojas ar zīdītājgovju audzēšanu, bieži vien kvalitatīvākās teles atstātas audzēšanai, bet brāķētās tiek realizētas vai paliek nobarošanai. Izvēloties nobarot gaļas šķirņu liellopus, jau pirms šīs izvēles jābūt skaidrai vīzijai, kā tas tiks darīts un kādām tirgus prasībām būs jāatbilst iegūtajam liemenim un gaļai.

1. DZĪVNIEKA ĢENĒTISKAIS POTENCIĀLS

Katrai liellopu šķirnei ir atšķirīgs augšanas temps, dzīvmasas pieaugums. Kontinentālā tipa šķirnes (SA, LI, BA, SI, BZ) selekcionētas intensīvai nobarošanai ar mērķi iegūt lielu gaļas daudzumu salīdzinoši īsā laika periodā. Šo šķirņu liellopi sasniedz lielu nobarošanas gala dzīvmasu un kautmasu, to liemeņi ir ar labi attīstītiem muskuļaudiem un mazu taukaudu attīstību gan liemeņa ārpusē, gan gaļā.

Britu tipa šķirņu liellopi (AB, HE, GA, HA) ir mazāka auguma, ātrāk sasniedz pieauguša liellopa dzīvmasu, tiem labāk veidojas zemādas un intramuskulārie tauki. Ekstensīvākos nobarošanas apstākļos tie sasniedz labākus nobarošanas un iegūtās gaļas kvalitātes rādītājus, bet no tiem iegūst procentuāli mazāku lieso muskuļu masu. Krustošanas rezultātā iegūtiem nobarojamiem dzīvniekiem ir lielāka augšanas intensitāte, tie labāk izmanto barību, realizējot ir augstāks kautiznākums un mazāks tauku daudzums kautķermenī. Dažādu šķirņu liellopu krustošana ir efektīva metode šķirņu atšķirību

Šarolē šķirnes zīdītājgovs

Lopbarības savākšanas process

izmantošanai un heterozes efekta nodrošināšanai. Gaļas lopkopībā krustošana tiek izmantota ar mērķi uzlabot liellopu nobarošanas īpašības un liemeņu kvalitāti. Tēlus atšķirot no zīdītājgovīm, to dzīvmasai nevajadzētu būt mazākai kā vidējos šķirnes rādītājos, kas raksturo zīdītājgovs īpašību kopumu. Lai nobarošana būtu sekmīga, dzīvmasas pieaugumam diennaktī vajadzētu būt vismaz 1–1,5 kg.

2. LOPBARĪBAS DAUDZUMS UN KVALITĀTE

Bioloģiskajā saimiekošanas sistēmā liellopu nobarošanai lielākoties tiek izmantota zāles lopbarība. Ļoti liela nozīme ir rupjās lopbarības kvalitātei, tai ir labi jāsmaržo un labi jāgaršo, lai dzīvnieks to apēstu pēc iespējas vairāk. Nozīme ir barības sagatavošanai, izbarošanai un pasniegšanai uz barības galda. Sausnas uzņemšanas spēja nobarojamiem liellopiem ir 2–2,5 kg uz 100 kg dzīvmasas. Augsts cietes līmenis barības devā nodrošina strauju dzīvsvara pieaugumu, efektīvu barības izmantošanos, bet dzīvnieka organisms to nevar viegli uzņemt. Nobarojot gaļas šķirņu vai krustojumu

dzīvniekus, tie daudz labāk nobarosies, ja barības devās nodrošinās 14–15 % kopproteīna barības sausas kilogramā, maiņas enerģiju – 12 MJ/kg sausas, cieti un cukurus 20–33 %. Nobarojamiem liellopiem sastāda barības devu atbilstoši dzīvnieku fizioloģiskajam stāvoklim un vadoties pēc rupjās lopbarības kvalitātes. Viens no rupjās lopbarības raksturojošiem rādītājiem ir sausas sagremojamība. Tās optimālais rādītājs ir 65–70 %, kad dzīvnieks spēj maksimāli izmantot lopbarībā esošo barības vērtību. Jo pareizākā veģetācijas fāzē pļauts zālāja zelmenis, jo vairāk no sausas dzīvnieks spēs izmantot. Deva ar pārāk augstu kokšķiedras saturu ierobežo enerģijas uzņemšanu.

3. DZĪVNIEKU LABTURĪBA, KOMFORTS

Lai gūtu labus sievišķo dzīvnieku nobarošanas rezultātus, liela nozīme ir dzīvnieku labturībai (gaisa kvalitātei, vietai pie barības galda, dzeramā ūdens kvalitātei un pakaišu pietiekamam nodrošinājumam).

1. tabula. Vieta pie barības galda

Liellopa svars, kg	Vieta pie barības galda, mm
200	400
300	500
400	550
500	600
600	670
700	700
800	800

Vieta pie barības galda nodrošināma tā, lai visi dzīvnieki vienlaikus varētu piekļūt barībai, lai, izdalot vai piestumjot barību, tiem nebūtu jādūrmējas. Uz vienu atšķirto teli līdz 1,5 gadu vecumam vajadzētu atvēlēt 60–65 cm pie barības galda. Ūdens ir nepieciešams organisma bioķīmiskiem un fizioloģiskiem procesiem. Dzirdnēm jābūt atbilstošām, lai nodrošinātu dzīvniekiem nepieciešamo ūdens daudzumu. Ūdens caurplūdei jābūt 10–19 litri minūtē, ūdens dziļumam dzirdnē jābūt

vismaz 7,5 cm. Ūdens patēriņš var svārstīties no 10 līdz 21 l dienā atšķirtam telam, 50–70 l nobarojamiem liellopiem. Nobarošanas periodā liellopi patērē ievērojami vairāk ūdens, tas ir nepieciešams barības sagremošanai, vielmaiņai, ķermeņa temperatūras regulēšanai.

2. tabula. Nobarojamo liellopu platību minimums bioloģiskajās saimniecībās

Liellopi	Iekštelpas, kas pieejamas dzīvniekam	Pastaigu laukums
Dzīvmasa, kg	m ² vienam dzīvniekam	m ² vienam dzīvniekam
Līdz 350	4	3
Virs 350	5, bet ne mazāk kā 1m ² uz 100 kg	3,7, bet ne mazāk kā 0,75 m ² uz 100 kg

Rekomendējamais pakaišu daudzums atšķirtajiem teliem boksos ir 3–4 kg salmu dienā, bet zīdītājiem 3–10 kg salmu.

4. DZĪVMAŠAS PIEAUGUMA KONTROLĒŠANA

Vienīgais veids, kā nobarojamiem dzīvniekiem precīzi noskaidrot augšanas intensitāti, ir to periodiska svēršana. Ne vienmēr dzīvmasas pieaugumu var noteikt vizuāli. Iegūtais svaru rezultāts pastāstīs, kā dzīvnieks jūtas, kāda ir barības konversija un dzīvmasas pieaugums konkrētā periodā.

5. ATBILSTOŠA INFRASTRUKTŪRA

Sekmīgas liellopu nobarošanas pamatā ir atbilstoša infrastruktūra, kas palīdz nodrošināt dzīvnieku labturības prasības – izveidot vai pielāgot nobarojamo liellopu novietni, kur nodrošināt dzīvnieku turēšanai un ēdināšanai atbilstošus apstākļus. Tāpat arī barības uzglabāšanas vieta, mēslu krātuve, pievedceļi, svēršanas vieta, dzīvnieku iekraušanas un izkraušanas vietas, lai tās būtu maksimāli tuvu pie novietnes.

Katram dzīvniekam jānodrošina vieta pie barības galda

Iekārta ar svariem dzīvnieku svēršanai

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Inga Muižniece Mg. Agr., promocijas darbs "Gaļas šķirņu liellopu nobarošanas rezultātu, liemeņu kvalitātes un gaļas sastāva izvērtējums" https://lbtufb.lbtu.lv/disertacijas/animal_science/Inga_Muizniece_LF08002_promocijas_darbs-LBTU_2024.pdf (skatīts 18.07.2025)
2. Gaļas šķirņu liellopu audzēšanas programma, https://lgla.lv/wp-content/uploads/2025/01/lgla_galas_skirnu_liellopu_audzšanas_programma.pdf (skatīts 10.07.2025.)
3. Lujāne, B., Ošmane, B., Jansons, I. (2013). "Liellopu gaļas ražošana". No: "Latvijas iedzīvotāju pārtikā lietojamās gaļas raksturojums". Jemeljanovs, A., Jansons, I., Konošonoka, I.H., Proškina, L. (redaktori), SIGRA, 105.–156. lpp.
4. Osītis U. "Gaļas liellopu ēdināšana", Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Lauksaimniecības fakultāte, 2000

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS
Eiropas Lauksaimniecības fonds
lauku attīstībai

Demonstrējums tiek realizēts Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.-2020. gadam pasākuma "Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi" apakšpasākumā "Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem", Nr. ZM/2022/19_ELFLA, LAD Nr. 10.2.1-2.36/23/P13, projekta Nr. 23-00-A00102-000009.

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"
Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests
Materiālu sagatavoja: **Daiga Baltiņa-Volrate**